

VAHVEMPI SUOMI UUTEEN KASVUUN

JÄLLEENRAKENNUKSEN SUUNTAVIIIVAT
KORONAN JÄLKEEN

VAHVEMPI SUOMI UUTEEN KASVUUN

Koronapandemia on padonnut matkustajavirrat ja täyttänyt sairaalat ympäri maailman. Virukseen on kuollut jo yli 2,5 miljoonaa ihmistä maailmanlaajuisesti ja se on aiheuttanut syvimmän maailmantalouden taantuman sitten 1930-luvun.

Suomi on toistaiseksi pärjännyt pandemiassa niin terveysturvallisuuden kuin talouden osalta hyvin verrattuna muihin maihin. Tästä suuri kiitos kuuluu kansalaisille ja vahvalle, pohjoismaiselle hyvinvointivaltiollemme. Vaikutukset yksilöiden elämään ovat kuitenkin olleet väestöryhmittäin hyvin erilaisia. Inhimillisten ja taloudellisten vaikutusten osalta seuraukset selviävät vasta pidemmän ajan kuluessa.

Koronakriisin aikana on selvinnyt, että missään päin maailmaa – Suomi mukaan luettuna – ei ole riittävää varautumista viruksen synnyttämän terveysturvallisuuskriisin kaltaiseen tilanteeseen. Kenelläkään ei ole ollut riittävän toimivia rakenteita, sääntelyä ja tiedon keräämistä eikä analysointia ennakolta tai kriisin kuluessa. Olemme oppineet, että tarvitaan sekä parempaa sääntelyä että vastuun organisointia.

Vuoden 2019 eduskuntavaalien jälkeen neuvoteltu Rinteen hallitusohjelma rakennettiin ilmiöpohjaisesti kestävänsä kehityksen näkökulmasta. Hallitusohjelma tehtiin eri tilanteeseen, mutta sen perusajatus tai tavoitteet eivät ole vanhentuneet. Nyt tarvitsemme sen lisäksi selkeän, kestävänsä kehitykseen pohjaavan tiekartan, jolla koronakriisin synnyttämiin ongelmiin ja ratkaisua vaativiin asioihin vastataan. Samalla on vahvistettava kestävänsä hyvinvointivaltion tulevaisuuden perustaa ja Suomen suhteellista kilpailuetua suhteessa verrokkimaihin hyödyntäen sijaintia ja globaaleja vahvuuksiamme sekä jatkettava vahvaa työtä työllisyysasteen vahvistamiseksi.

Katseen siirtäminen tulevaisuuteen jo nyt, poikkeustilanteen jatkuessa, on suomalaisten ja Suomen kannalta välttämätöntä. SDP:n tavoitteena on, että me kaikki selviämme kriisin yli, kukaan ei jää jälkeen ja suomalainen hyvinvointivaltio kehittyä käsi kädessä elinkeinoelämän uudistumisen ja menestyksen kanssa.

Tämä ohjelma esittelee SDP:n vision siitä, miten näihin tavoitteisiin päästään. Kyse ei ole tällä hallituskaudella valmiiksi saatavista tavoitteista, mutta työ niiden saavuttamiseksi on aloitettava heti. Yhteiskunnan suunnan muuttaminen vaatii pitkäjänteistä, suunnitelmallista työtä ja siksi on tärkeää esittää visioita myös pidemmälle.

SDP:n visiossa pandemian jälkeinen jälleenrakennus muodostuu kolmesta osasta:

- **yhteiskunnan resilienssin eli sitkeyden vahvistaminen**
- **uuden kasvun luominen ja**
- **varautuminen tulevaan.**

Kahden ensimmäisen osalta toimet on jo aloitettu tai ne on aloitettava välittömästi vielä pandemian aikana. Niitä on jatkettava riittävän kauan niin, että painopiste on ensin välittömillä toimilla kuten elvytyksellä ja hoitovelan purkamisella. Tarvitaan myös entistä rohkeampia osaamisen ja kansainvälisen kasvun politiikkatoimia, jotka vauhdittavat inventointeja.

Pandemian aiheuttaman välittömän kriisin väistyessä painopiste siirtyy kohti yhteiskunnan rakenteiden uudistamista, työmarkkinoiden ja hyvinvointivaltion vahvistamista ja kestävään kasvuun panostamista.

Jälleenrakennuksen kolmas painopiste, varautuminen, vaatii tarkan analyysin kriisin aikaisesta toiminnasta, haasteista ja toimintaympäristön puutteista. Tarvittaviin toimiin tulee ryhtyä tämän huolellisen analyysin pohjalta. Siksi kolmannen painopisteen valmistelut on aloitettava jo nyt, mutta päätöksentekoon siirrytään akuutin kriisin väistyttyä. Valittavat toimet tulee toteuttaa viipymättä, jotta yhteiskunta on valmiimpi kohtaamaan tulevia kriisejä.

Tässä asiakirjassa hahmotellaan jälleenrakennuksen kokonaisuutta ja suuntaviivoja. Samalla tuomme esille konkreettisia toimia, joiden avulla Suomi on mukana kestävä kasvun etulinjassa, kun maailma ja markkinat avautuvat. Valmiita vastauksia ei kaikilta osin ole, vaan ohjelma kehystää SDP:n tulevien vuosien poliittista ohjelmatyötä. Samalla kutsumme kaikki yhteiskunnan toimijat, järjestöt, aktivistit, asiantuntijat ja muut poliittiset puolueet, keskus-telemaan ja luomaan entistä vahvempaa Suomea tuleville vuosikymmenille.

SISÄLLYS

Yhteiskunnan resilienssin vahvistaminen.....	6
Vahva hyvinvointivaltio perustuu luottamukseen	7
Sosiaali- ja terveysuudistus takaa hoitovelan purkamisen.....	7
Sosiaaliturvauudistus vahvistaa hyvinvointivaltiota	8
Pidetään kaikki mukana	10
Toimivat palvelut	12
Uuden kasvun luominen	14
Talouspolitiikan suunnanmuutos	14
Uusi elinkeino- ja teollisuuspolitiikka	16
Sitoudutaan tutkimuksen, tieteen ja tuottavuuden investointeihin	20
Tarvitsemme lisää yrittäjiä ja yrityksiä	21
Kasvu vaatii osaavan työvoiman.....	22
Uudistetaan työmarkkinoita	23
Varautuminen tulevaan	26
Terveysturvallisuutta kehitettävä	26
Kriisit edellyttävät EU:n laajuista yhteistyötä.....	26
Lainsäädäntöä ja kriisivalmiuksia on parannettava	27
Vahvat kunnat, toimivat alueet	28
Jälleenrakennukseen tarvitaan meitä kaikkia	31

YHTEISKUNNAN RESILIENSSIN VAHVISTAMINEN

Yhteiskunnan resilienssillä tarkoitetaan sen kestäkykyä ja sitkeyttä – yksilöiden ja yhteisöjen kykyä ylläpitää toimintakykyä muuttuvissa olosuhteissa, sekä valmiutta kohdata häiriöitä ja palautua niistä.

Suomalaisten arki on muuttunut ja häiriintynyt koronan keskellä. Nekin, joita itse sairaus ei ole kohdannut, ovat joutuneet sopeutumaan niin työn, koulun, liikkumisen, perhe-elämän ja muiden sosiaalisten suhteiden muutoksiin. Koronapandemia, kuten moni aiempi yhteiskunnan kohtaama haaste, on osoittanut, että pohjoismainen hyvinvointivaltio on tarjonnut parhaan turvan yksilölle kriisin keskellä. Pohjoismaat ovat pärjänneet pandemian keskellä niin talouden, demokratian kuin ihmisten hyvinvoinnin ja terveystalouden kantokyvyn näkökulmista kansainvälisesti vertaillen hyvin.

Pitkäkestoisessa kriisissä toipumiskykyä ryhdytään kasvattamaan jo kriisin aikana toimilla, jotka vähentävät jälkihoidon tarvetta. Ihmisten terveydestä pidetään kokonaisvaltaisesti huolta ja potilasjonoja lyhennetään heti kun siihen on mahdollisuus. Työpaikkojen ja yritysten toimintaa ja selviytymistä yli pahimman vaiheen tuetaan. Sairauksia, työttömyyttä, syrjäytymistä ja päihitteidenkäyttöä hoidetaan ja ennaltaehkäistään voimavarojen puitteissa myös kriisin aikana.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan vahvistaminen varmistaa niin lyhyt- kuin pitkäaikaisen jälkihuollon ja edistää yhteiskunnan toipumista. Myös varhaiskasvatus, opetus, kulttuuri ja liikunta luovat pohjan henkilökohtaisten suunnitelmien tekemiseksi, tulevaisuuden rakentamiseksi ja yhteiskunnan haavoittuvuuksien vähentämiseksi. Järjestöjen toiminnalla vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja lisätään yksilöiden taitoja selviytyä kriisien jälkeisestä tilanteesta. Kansalaisten omatoimista varautumista edistämällä parannetaan koko kansakunnan resilienssiä.

SDP haluaa, että kriisin jälkihoidon tarpeet, laajuus ja kesto selvitetään ja jälkihoidolle luodaan suunnitelma. Toipuminen covid-19 tilanteesta voi kestää vuosia ja se edellyttää myös erillisten rahoitustarpeiden arviointia. Jälkihoidon tavoitteena on toipumisen tukeminen ja kansakunnan eheys.

Hyvinvointivaltion uudistamisessa on otettava käyttöön uudenlaista ajattelua. Yhteiskunnan vakauden lisäämiseksi perinteisestä tulonjakopolitiikasta on syytä siirtyä kohti kokonaisvaltaisempaa ensijakopolitiikkaa. Tällä tarkoitetaan siirtymistä pelkistä tulonsiirroista kokonaisvaltaiseen tasa-arvon luomiseen. Tavoitteena on varmistaa, että tasa-arvo kasvaa ja työn arvonnäkökulma sekä tuotto jakautuvat tasaisesti. Tavoitteena on yhteiskunnan rakenteiden muokkaaminen niin, että tasa-arvoa voidaan luoda ennakoiden eikä vain markkinoiden toiminnan aiheuttamia vahinkoja korjaamalla ja tasaamalla eroja jälkikäteen tulonsiirroilla. Ensijako merkitsee panostusta ennaltaehkäisevään työhön, varhaiseen tukeen ja koulutukseen sekä talouspolitiikan uudistamiseen, kuten myöhemmin tässä ohjelmassa on kuvattu.

Vahva hyvinvointivaltio perustuu luottamukseen

Pohjoismaisissa yhteiskunnissa on perinteisesti vallinnut vahva luottamus yhteiskunnan, ihmisten, elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan välillä. Yhdessä tekemällä olemme luoneet maailman onnellisimpia yhteiskuntia, jotka ovat olleet kriisinkestävyydeltään vahvoja. Luottamus on näkynyt päätöksentekokyvyssä ja siinä, että suuria yhteiskunnallisia päätöksiä on kyetty valmistelemaan ja toteuttamaan yli vaalikausien ja parlamentaarisessa yhteistyössä. Tätä luottamusta meidän tulee vaalia. Luottamus tarkoittaa myös yhteiskunnan pitkäjänteisempää ennustettavuutta seuraavalle vuosikymmenelle. Se luo samalla uskallusta investoida ja kehittää Suomea julkisen ja yksityisen sektorin tiiviissä yhteistyössä.

Tulevinakin vuosina on pidettävä kiinni demokratiasta ja oikeusvaltiosta. Suuret uudistukset – kuten pandemian jälkeinen valmiuslainsäädännön uudistaminen – on valmisteltava laajassa yhteistyössä. On vaalittava päätöksenteon avoimuutta, avointa kansalaiskeskustelua ja luotettavaa tiedonvälitystä. Avoimuuden ja osallistavuuden vahvistaminen vaatii myös valheiden ja häirinnän suitsimista. Valeutisten pohjalta ei synny yhteistä tilannekuvaa. On yhteinen etumme, että kaikki halukkaat voivat ja uskaltavat osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tästä syystä vihapuheen, häirinnän ja valeutisten levittämiseksi on saatava piste.

Sosiaali- ja terveysuudistus takaa hoitovelan purkamisen

Pandemian aikana yhteiskunnan hoitovelka on päässyt kasvamaan ja sen hoitaminen tulevinakin vuosina on yhteiskuntamme keskeinen tehtävä. Sosiaalisen elpymisen edistämiseksi ja hoitovelan umpeen kuomiseksi tarvitaan

pitkäjärjestyksiä ja johdonmukaisia hyvinvointi-investointeja. SDP:n painottaa politiikassaan hoitoon pääsyn nopeuttamista, kuntoutuspalveluiden tarvetta, matalan kynnyksen mielenterveyspalveluita ja työhyvinvointia parantavia toimia. Nopea hoitoon pääsy ja saumattomat hoitoketjut ylläpitävät ihmisten työkykyä parhaiten, joten näillä toimenpiteillä on myös työllisyyttä vahvistava vaikutus. SDP:n näkemyksen mukaan tarvitaan kiireettömän hoidon hoitotakuu, koska se osaltaan ohjaa investointeja hoitotyöhön ja auttaa purkamaan kertyneitä hoitonoja ja hoitovelkaa. Myös nyt aikaansaatu digitaalinen loikka on hyödynnettävä sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Sosiaali- ja terveysuudistus auttaa monilta osin terveydenhoidon resilienssin vahvistamisessa ja ennen kaikkea parantaa tasa-arvoa valtakunnallisesti. Uudistuksen voimaansaataminen on osoittautunut erityisen tärkeäksi globaalin terveysturvallisuuskriisin keskellä.

Erilaiset mielenterveyden ongelmat kasaantuvat poikkeusaikana ja niiden kanssa painiville on oltava tarjolla tukea ja hoitoa myös pitkään tulevaisuudessa. Tarvitaan nopeammin ja paremmin toimivat palvelupolut ja riittävät resurssit siihen, että hoitoon pääsisi kuukauden sisään ensimmäisestä terveyskeskuskäynnistä.

MATALAN KYNNYKSEN MIELENTERVEYSPALVELUIDEN TOIMIVUUS JA SAATAVUUS ON TAATTAVA KOKO MAASSA

Mielenterveyspalveluiden saatavuutta on lisättävä perustason sosiaali- ja terveyskeskuksissa sekä lasten ja nuorten arkiympäristössä. Kelan kuntoutuksen kautta saatavan terapian kriteerejä on kevennettävä hoitovelan purkamiseksi. Ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä on vahvistettava väestön mielenterveys- ja tunnetaitoja kouluissa ja työelämässä. On myös käynnistettävä kokonaisvaltainen selvitys mielenterveysalan koulutus- tarpeista. Alan koulutuksen on oltava maksutonta. Osana hoitotakuuta toteutetaan terapiatakuu.

Sosiaaliturvauudistus vahvistaa hyvinvointivaltiota

Toinen tärkeä hyvinvointivaltion resilienssiä parantava uudistus on sosiaaliturvauudistus, jonka kanssa on edettävä kunnianhimoisesti jo tällä hallituskaudella. Hallitusohjelman ja sosiaaliturvan uudistusta valmistelevalle komitealle toimeksiannon linjaukset antavat hyvän pohjan edetä kohti SDP:n ehdottamaa yhtenäistä ja digitaalista Yleisturvaa. Nykyisen tilkkutäkkimäisen sosiaaliturvarakenteen selkeyttäminen ja yksinkertaistaminen sekä sosiaaliturvaetuuksien tason parantaminen luovat pohjaa vahvemmalle hyvinvointivaltiolle tuleville vuosikymmenille.

Sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä on huomioitava ne turvaverkon aukot, jotka ovat tulleet näkyviksi pandemian aikana. Erityisesti pätäkä- ja silpputyöläiset, kuten kulttuurialojen työntekijät, alustataloudesta toimeentulonsa saavat tai nollatuntisopimuksilla työskentelevät, ovat olleet väliinputoajia pandemian aikana. On tärkeää vahvistaa sellaisten ryhmien sosiaaliturvaa, jotka ovat muutoinkin heikossa asemassa työmarkkinoilla. SDP haluaa osana Yleisturva-malliaan varmistaa freelancereiden toimivan sosiaaliturvan. Samalla korkea järjestäytymisaste ja oikeus ansiosidonnaiseen työttömyysvakuutukseen vahvistavat parhaiten työntekijöiden asemaa kaikissa ammattiryhmissä.

SDP on valmis ulottamaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan kaikille, mutta asettaa uuden yleisen ansioturvavakuutuksen luomiselle ehtoja. Ansiosidonnainen työttömyysturva tulee jatkossakin toteuttaa työttömyyskassoja kehittämällä. Osana uudistusta tulee lyhentää työssäoloehtoa ja parantaa korvaustasoa, jotta nuorilla, pienipalkkaisilla, silpputyöläisillä ja osa-aikaisilla olisi myös mahdollisuus ansiosidonnaiseen turvaan. Vastaisuudessaakin työntekijä valitsee itse kassan. Huolehditään samalla, että kaikki ansiotyö huomioidaan työssäoloehdon täyttymisessä ja kehitetään sovittelua esimerkiksi tekijänoikeuskorvausten ja työttömyysetuuden osalta. Edistetään palkka- ja yrittäjätuolon vakuuttamista yhdellä yhdistelmävakuutuksella.

Ylivelkaantuminen aiheuttaa monelle loukun, jossa työpaikan vastaanottaminen ei ole taloudellisesti kannattavaa. Ylivelkaantumisen ongelmat ovat kasvaneet koronavirukseen aikana ennätyksellisesti. Takuusäätiön takaushakemusten määrä on kasvanut 30-40 % vuoden takaisesta. Kriisin aikaiset poikkeukset pikavippien korkokattoon ja muuhun sääntelyyn on syytä jättää voimaan toistaiseksi, kunnes ylivelkaantumisen ongelmat on saatu pysyvästi laskuun.

YLIVELKAANTUNEIDEN ASEMAA ON HELPOTETTAVA

Ylivelkaantuneiden tilannetta on helpotettava korottamalla ulosoton suojaosaa samalle tasolle työttömyysturvan suojaosan kanssa. Toteutetaan mahdollisimman nopeasti lakiesitys maksuhäiriömerkintöjen poistosta paljon nykyistä nopeammin velan suorittamisen jälkeen. Toteutetaan hallituskauden aikana positiivinen luottorekisteri, jossa velallinen voi hallita velkojaan keskitetysti. Velkaneuvonnan resurssit on turvattava ja henkilökohtaisen konkurssin käyttöön ottamista on selvitettävä. Positiivisen luottorekisterin käyttöönoton myötä on varmistettava jokaiselle mahdollisuus nähdä kaikki luottoonsa kerralla yhdestä näkymästä esimerkiksi Suomi.fi-palvelussa.

Pidetään kaikki mukana

Suomalaisen yhteiskunnan vahvuus on tasa-arvo ja keskinäinen luottamus. Jokainen voi luottaa siihen, että yhteiskunta kantaa ja että jokainen voi vaikuttaa omaan elämäänsä ja elinympäristönsä kehitykseen. Tämä luottamus on kärsinyt kolauksia ja sitä on tärkeä vahvistaa. Paljon on puhuttu lasten ja nuorten hyvinvoinnista poikkeusoloissa, mutta myös yksinasuvien ja vanhus-ten elämää rajoitukset ovat koskettaneet suuresti. On varmistettava, että poikkeusolojen jatkuessa ja niiden jälkihoidon alkaessa löydetään sopivat ja tehokkaat toimet eri ryhmien hyvinvoinnin vahvistamiseen. ”90-luvun laman lapset” on käsite, jonka kaltaisia seurauksia emme voi toisintaa tämän kriisin jälkeen.

Perheitä on tuettava vauva-ajasta aikuisuuteen

Pandemia on vaikuttanut perheisiin monin tavoin. Jyväskylän yliopiston tutkimuksessa todettiin, että toisaalta osa perheistä on saanut aiempaa enemmän yhteistä aikaa ja kiireen väheneminen on koettu positiivisena, toisaalta epävarmuus, taloudelliset vaikeudet ja rajoitukset ovat vaikuttaneet erityisen raskaasti lapsiin ja nuoriin. Lasten ja nuorten mielenterveysongelmat, syrjäytymisen riski ja yksinäisyys ovat paitsi inhimillisiä tragedioita myös yhteiskunnallisesti kalliita seurauksia pandemiasta.

Lapsiperheiden tukeen tulee satsata tulevina vuosina voimakkaasti. Jokaisella perheellä, lapsella ja nuorella on oltava saatavilla tarvittava tuki arjen haasteissa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi lapsiperheille tarkoitettun kotipalvelun merkittävää lisäämistä sekä neuvolan toiminnan kehittämistä. Neuvolakäyntien määrä tulee pitää riittävänä, jotta perheet tunnetaan ja ongelmiin päästään puuttumaan varhain. Neuvoloiden toimintaa tulee myös laajentaa kattamaan koko lapsuuden ja nuoruuden ajan niin, että perheet saavat tarvittavan tuen tutusta paikasta aina aikuistumiseen asti. On nähtävissä, että tarve matalan kynnyksen tukipalveluille, kuten neuvolatoiminnalle, psykologipalveluille, kotipalveluille ja perheneuvonnalle sekä oppilas- ja opiskelijahuollon palveluille kasvaa. Lastensuojelun jälkihuoltoa on kehitettävä.

Koulujen ja päiväkotien toiminta on keskeistä lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja ennaltaehkäisevän työn näkökulmasta. Henkilökunnan määrän riittävyys ja ryhmäkokojen pitäminen riittävän pieninä on tärkeää. Henkilökunnan osamiseen on panostettava jatkossakin. Koulutuksen kaikilla tasoilla varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin on terveydenhoidon, mielenterveyden ja tuen palveluiden oltava saatavilla helposti ja lähellä. Tämä tarkoittaa riittävää resurssia mm. kuraattoreiden, psykologien ja terveydenhoitajien rekrytointiin ja läsnäoloon kouluilla ja päiväkodeissa.

Huomio nuorten hyvinvointiin

Yhteiskunnan on kyettävä turvaamaan jokaiselle nuorelle mahdollisuus kasvaa omaksi itsekseen ja löytää oma paikkansa yhteiskunnassa. Pandemian jälkihoidossa tämä tarkoittaa panostuksia kaikkii nuoriin. Erityishuomiota on suunnattava niihin ryhmiin, joille poikkeusolot ovat aiheuttaneet tai lisänneet pahoinvointia. Mutta tarvitaan panostuksia kaikille nuorille, jotta myös piileviin ongelmiin päästään puuttumaan ennaltaehkäisevästi. Pandemian aikana syntynyttä opetus- ja oppimisvajetta on paikattava suunnitelmallisesti lisäämällä resursseja oppimiseen tukeen ja tukiopekukseen.

Tulevaisuuden työmarkkinoilla osaamisen rooli korostuu entisestään. Suomessa on tapahtunut huolestuttava käänne koulutustason kehityksessä. Vaikuttaa siltä, että alle 40-vuotiaat ovat edeltävää ikäluokkaa vähemmän koulutettua. Erityisen huolestuttavaa on se, että meillä oli vuonna 2019 yli 100 000 alle 30-vuotiaa, joilla ei ollut kuin perusasteen koulutus. Tässä ryhmässä on nuoria miehiä enemmän kuin naisia. Toisen asteen tutkinnon puute vaikuttaa nuoren koko tulevaan työelämään pienempinä palkkoina, sirpaleisempana työurana ja lopulta pienempänä eläkkeenä.

Sosialidemokraateille panostukset nuoriin tarkoittavat yhteiskunnan lupauksia osallisuuteen ja hyvinvointiin. Me haluamme taata jokaiselle nuorelle harrastuksen, vähintään toisen asteen tutkinnon, opiskelu- tai työpaikan ja kaiken tarvittavan tuen, joilla nuori nämä saavuttaa. Haluamme panostaa sekä kuntien että järjestöjen tekemään nuorisotyöhön. Järjestöjen tekemä työ nuorten hyvinvoinnin eteen on arvokasta ja löytää usein nuoria, joita julkisen toimijan nuorisotyö ei saavuta.

Myös opiskelijoiden jaksaminen on ollut koetuksella pandemian aikana. Opintotuen ehtoihin on tehtävä määräaikaista helpotuksia mm. opintotukikuukausia lisäämällä, kunnes opinnot ja tukipalvelut saadaan palautumaan normaalitilaan.

Nuorisotakuu on lupaus siitä, että jokaisella nuorella on oltava koulutus-, harjoittelu- tai työpaikka 90 päivän kuluessa työttömyyden alusta. Nuorisotakuun toteutumiseen on ohjattava lisää resursseja. Yhteiskunnan tulee lunastaa nuorille tekemänsä lupaukset.

Nuorisotakuun toteutuminen edellyttää, että nuoret kohdataan ja heidän tilanteensa kuullaan kokonaisuudessaan. Työn tai opiskelupaikan saamisen lisäksi on tärkeää, että opiskelu myös onnistuu kouluun pääsyn jälkeen. Tämä vaatii sen, että myös muut elämän osa-alueet ovat kunnossa. Ohjaamot ovat paikkoja, joissa nuori on voinut saada apua erilaisiin kohtaamiinsa ongelmiin ja vastauksia kysymyksiin matalalla kynnyksellä. Ohjaamojen toiminta on va-

kiinnutettava ja niiden rahoitus on tehtävä pysyväksi. Pienemmillä paikkakunnilla, joilla ei ole Ohjaamoja, on vastaavat palvelut luotava kunnan nuorisotyön, koulujen ja muiden ammattilaisten yhteistyönä niin, että ne ovat saavutettavia ja nuorilla on niistä tietoa.

Nuorisotakuun lisäksi tarvitaan kohdennettuja toimia peruskoulun varassa oleville nuorille. Ensinnäkin tarvitaan tarkempi kuva tästä ryhmästä, sekä selvitys toimenpiteistä, joilla kohdennettua tukea voidaan antaa. Tähän työhön tulisi nimittää selvityshenkilö, jonka tehtävänä olisi tarjota ratkaisuja ongelmaan ennen tämän vaalikauden loppua.

Toimivat palvelut

Peruspalveluiden toimivuus on hyvä mittari hyvinvointivaltion onnistumiselle. Hoitoon pääsy, päiväkodit, kirjastot ja vanhustenpalvelut kertovat kaikki yhteiskunnan toimintakyvystä. Kuntien roolin uudistuessa sote-uudistuksen seurauksena on arjen peruspalveluiden toimivuus nostettava kunnan toiminnassa etusijalle.

Toimivat peruspalvelut lisäävät arjen turvallisuutta. Samalla myös muut yhteiskunnan perustoiminnot on turvattava. Koronatilanteen aiheuttamien taloushaasteiden oloissakaan ei ole varaa tinkiä sosiaalityön tai sisäisen turvallisuuden viranomaisten resursseista. Esimerkiksi poliisin resursseista tinkiminen maksetaan muissa toiminnoissa. Harmaan talouden ja pimeän työvoiman käytön torjuntaa pitää tehostaa. Tämä vaatii myös lisää resursseja työsuojeluun.

Kansainvälisen tutkimuksen mukaan pandemioihin yhdistyvä pelon, epävarmuuden ja hallinnan tunteen puuttuminen muodostaa ympäristön, joka voi pahentaa ja käynnistää erilaisia väkivallan muotoja. YK:n naisjärjestö ja monet muut toimijat ovat varoitelleet poikkeusolojen lisäävän lähisuhdeväkivaltaa ja piilottavan perheiden ongelmia. Etätöiden ja -koulun aikana väkivalta tai muut ongelmat saattavat myös jäädä havaitsematta ja puuttuminen niihin vaikeutuu. Onkin pidettävä huolta sekä sosiaalityön että väkivallan uhreja auttavan työn resursseista, niin poliisin kuin järjestöjen osalta.

UUDEN KASVUN LUOMINEN

Pandemian aikana on eletty poikkeustilassa, jonka aikana elinkeinoelämää ja kansalaisia on toisaalta rajoitettu ja toisaalta tuettu monin tavoin yhteiskunnan toimesta. Rokotusten edetessä toivo pandemian nujertamisesta nousee. Samalla kun yhteiskuntaa päästään avaamaan, on keskeistä pyrkiä luomaan edellytyksiä tulevalle kestäväälle, uudelle kasvulle. Tarvitsemme kasvua niin pandemian jälkeisen jälleenrakennuksen kuin tulevaan varautumisen pohjaksi. Erotuksena pandemiaa edeltäneeseen aikaan, uuden kasvun on kuitenkin oltava sekä sosiaalisesti oikeudenmukaista että ympäristöllisesti kestävää. Vain siten voimme luottaa sen kantavan myös tulevia sukupolvia ja turvaavan hyvinvointivaltiotamme.

Kestävän kasvun edellytyksenä on uudenlainen talous- ja elinkeinopoliittinen ajattelu. Meidän on opittava vanhoista virheistä ja uskallettava ottaa vahva suunta uuteen. Tarvitsemme vihreää teknologiaa, osaavaa työvoimaa ja ennen kaikkea valtion vahvaa osallistumista niin koulutukseen, tutkimukseen kuin kestävän teollisuuden toimintaedellytysten luomiseen. On myönnettävä, että nykyinen vienti- ja innovaatiojärjestelmämme ei ole onnistunut. Yksi Suomen talouden kasvun suurin haaste on edelleen kyvyttömyys kaupallistaa ja skaalata innovaatioita kansainvälisesti.

Tarvitsemme siis yrittäjähenkistä valtiota. Valtion tehtävä ei ole vain korjata ongelmia ja pysyä poissa yritysten voitonteon tieltä. Valtion tulee päinvastoin olla mukana asettamassa yhteisiä tavoitteita, kuten ilmastomuutoksen torjunta, ja ohjata yrityksiä, yliopistoja ja tutkimuslaitoksia yhteistyöhön tavoitteiden saavuttamisessa. Julkiset investoinnit tarkoittavat mahdollisuuksia yrityksille ja työtä ihmisille. Uuden kasvun edellytys on, että valtio varmistaa tulonsiirroilla, palveluilla ja veroilla investointien hyötyjen ja kustannusten reilun jakautumisen yhteiskunnassa.

Talouspolitiikan suunnanmuutos

Uuden kasvun edellyttämä talouden jälleenrakentaminen tulee viemään vuo-

sia. Suomella on mahdollisuus siirtyä uuden kasvun polulle nopeasti. Akuutin kriisin jälkeen tarvitaan talouden elvytystä, mutta talouden rakenteiden uudistamisen on jatkuttava senkin jälkeen, kun siirrytään talouden vakauttamiseen. Talouden kehityksen reunaehdot asettuvat ilmastomuutoksen torjunnan ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen mukaan.

VÄLTETÄÄN AIEMPIEN KRIISIEN HOIDOSSA TEHDYT VIRHEET JA SUUNNATAAN ROHKEASTI KASVUUN

Julkisen talouden kestävyyttä ei tule tässä vaiheessa kriisiä hoitaa kiristämällä, sillä leikkausten haitalliset vaikutukset ihmisille ja taloudelle olisivat merkittävästi hyötyjä suurempia. Sen sijaan nyt on tuettava ihmisiä ja yrityksiä, jotta voidaan välttää terveiden yritysten konkurssseja, ihmisten syrjäytymistä ja muita sosiaalisia kustannuksia. Samalla on jatkuvasti valmisteltava elvyttäviä ja vaikuttavia jälleenrakennustoimia.

Kriisin jälkihoidossa ja elvytyksessä onnistuminen on tärkeää myös julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyskannalta. Erityisesti korkeaksi nouseva työttömyys muuttuisi nopeasti rakenteelliseksi. Tämä heikentäisi uuden kasvun edellytyksiä ja sen sosiaaliset seuraukset olisivat vakavat. Näistä syistä elvytys on tässä tilanteessa välttämätöntä.

Elvytys mahdollistaa myös investoinnit, jotka uudistavat taloutta sosiaalisesti ja ekologiseksi kestäväksi. Euroopan keskuspankki on jo lähes vuosikymmenen taannut toimillaan matalan korkotason sekä vähentänyt valtion velkaantumista yksityisille liikepankeille, eikä muutosta ole odotettavissa lähivuosina. Olennaista on, että julkinen velka on tasolla, jolla siitä aiheutuvat kulut pystytään hoitamaan ja uutta rahoitusta on tarvittaessa saatavilla kohtuulliseen hintaan.

Oikeudenmukaisilla veropohjalla vahvistavilla muutoksilla tulopuolelle saadaan lisärahoitusta elvyttävälle toimille ja samalla voidaan uudistaa talouden rakenteita kestävämmiksi. Julkisen talouden suurempaan vakauttamiseen tulee ryhtyä vasta, kun talouden ja yhteiskunnan laajempi elpyminen on saatu käyntiin. Tuolloinkin valtion on varmistettava tulevaisuuden fossiilittoman talouden edellyttämät riittävät investoinnit, jotka tukevat tuottavuuden ja työllisyyden nousun kautta myös kestävästä julkisesta taloudesta ja uudesta kasvusta.

Tulevaisuuden elinkeinotoiminta nojaa osaamiseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä fossiilittomaan energiaan. Valtion on luotava yrityksille ennustettava näkymä panostamalla näihin. Tämä vuorostaan luo edellytykset myös innovaatioille, jotka voivat synnyttää kokonaan uusia toimialoja.

Koronakriisi on kärjistänyt taloudellista eriarvoisuutta toisten menettäessä tulonlähteensä, ja samalla taloudellisesti vakaassa asemassa olevien varallisuus on jopa kasvanut kulutuksen vähentyessä. Eroja on lievennetty tulonsiirroilla. Niitä tarvitaan myös oikeudenmukaisessa siirtymässä uuteen ekologisesti kestäväan kasvuun. Investoinnit talouden uudistamiseen tarkoittavat työtä ja liiketoimintaa yrityksille. Samalla tarvitaan palveluja sekä verojen ja etuuksien kautta tehtäviä tulonsiirtoja, jotta hyödyt ja kustannukset jakautuvat reilusti.

Veropohjaa pitää vahvistaa puuttumalla veronkiertoon ja aggressiiviseen verosuunnitteluun. Veroja tarvitaan, jotta julkiset investoinnit muun muassa osaamiseen voidaan rahoittaa. Suomen tulee osallistua myös kansainvälisiin toimiin, joilla tiivistetään veropohjaa ja puututaan haitalliseen verokilpailuun. Tämä vahvistaa Suomen julkista taloutta ja oikeudenmukaista tulonjakoa.

Edessämme on valtava talouden rakennemuutos. Jos haluamme onnistua tässä muutoksessa, on realistista arvioida, että julkisen talouden tasapainon saavuttaminen ei tapahdu nopeasti vaan se tulee olemaan seuraavan kahden vaalikauden tavoite. Nyt matkalla kriisistä kohti normaalia on säästölistojen luonnostelun sijaan meidän kysyttävä itseltämme: uskallammeko Suomea ja suomalaisina rohkeasti investoida kestäväan kasvuun ja uskoa yhteiseen tulevaisuuteen?

Uusi elinkeino- ja teollisuuspolitiikka

Uusi elinkeino- ja teollisuuspolitiikka on osa edellä kuvattua talouspolitiikan suunnanmuutosta. Yhdessä teollisuuden ja muun elinkeinoelämän kanssa meidän pitää käynnistää toimet, jotka mahdollistavat nykyisen ja uuden osaamisen kaupallistamisen ja kehittymisen sekä samalla elinkeinorakenteen uudistumisen ja monipuolistumisen aiempaa kestävämmäksi. Suomi on maailman kilpailukykyisin toimintaympäristö hiilineutraalisuuteen tähtäävälle teollisuudelle.

Elinkeinorakenteen uudistaminen vie aikaa. Muutokset koulutukseen, investointeihin ja toimintaedellytyksiin näkyvät tuloksina vasta vuosien tai vuosikymmenten päästä. Uudistuksia on kuitenkin tehtävä, sillä suomalainen työ ja hyvinvointi voidaan turvata vain, jos tuotanto täällä on ekologisesti kestäväa ja kilpailukykyistä. Nyt alkavan jälleenrakennuksen pitää kiinnittyä kansainväliseen kasvuun ja tukea eurooppalaisen ja globaalin talouden kestäväa uudistumista. Samalla osana eurooppalaista ja pohjoismaista strategista autonomiaa, eli riippumattomuutta, Suomen tulee vahvistaa niitä tuotantoketjuja, jotka tukevat meitä seuraavien kriisien voittamisessa.

Suomen valtteja ovat erityisesti turvallisuus, työvoiman korkea koulutustaso, yhteiskunnan vakaus ja ennakoitavuus. Resurssitehokkaasti hyödynnettävät

luonnonvaramme ovat tulevaisuudessa entistä arvokkaampia. Näiden varaan on hyvä rakentaa toimintaympäristöä, joka houkuttelee investointeja.

Julkisen hallinnon rooli on ennen muuta luoda toimintaedellytykset elinkeinojen ja toimialojen kehitykselle. Se tarkoittaa muun muassa niin osaavan työvoiman saantia, joustavia palveluja, riittävää taloudellista tukea kuin toimivaa infrastruktuuria. Näiden kaikkien on tuettava toisiaan. Erityistä huomiota ja tukea on suunnattava yritysten kasvuun, tuottavuuden parantamiseen ja kansainvälistymiseen. Suomen on pyrittävä johtavaksi kestäväen tulevaisuuden tekijäksi kehittämällä erityisesti ICT-, energia- ja ympäristöteknologiaa. Meillä pitää olla tarjota systeemitason suunnittelu-, kehitys-, tutkimus- ja liiketoimintaosaamista. Teollisten investointien lisäksi on aktiivisesti houkuteltava myös kansainvälisten toimijoiden tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa Suomeen. Energiateknologian, kiertotalouden, kestäväen liikenteen ja ICT-ekosysteemien vahvistamisella luodaan työtä ja nostetaan suomalaisen vientiteollisuuden jalostusastetta.

Julkinen sektori voi olla omistajana ja rahoittajana käynnistämässä uusia toimialoja, kun tarvitaan riskinkantoa. Myös koulutus-, tutkimus- ja tukipolitiikan tulee varmistaa se, että investointien edellyttämää osaamista ja rahoitusta on saatavilla. Valtion omistajalinjan tulee tukea elinkeinopolitiikan uudistamista sekä uutta luovaa liiketoimintaa. Valtion omistajapolitiikalla vahvistetaan omistajuutta kansallisesti tärkeillä aloilla ja torjutaan Suomen ajautuminen tytäryhtiötaloudeksi. Valtion tulee säilyttää määräysvalta sellaisissa valtionyhtiöissä, joissa turvataan strategisista intresseistä kuten huoltovarmuus sekä infrastruktuuri. Valtionyhtiöitä sekä valtion omistamia yhtiöitä on hoidettava ja johdettava suunnitelmallisesti ja yhteiskunnan kokonaisuutena ja strategiset intressit huomioiden.

Valtion ja kuntien vuosittaiset noin 35 miljardin euron hankinnat vaikuttavat olennaisesti elinkeinotoiminnan kehitykseen. Hankinnat tulee suunnitella siten, että ne tukevat suomalaisen elinkeinotoiminnan kehittymistä ja uusien innovaatioiden kysyntää. Keskeistä on, että ekologinen ja sosiaalinen vastuullisuus sekä laaja-alainen vaikuttavuus ohjaavat hankintoja. Olennaista on vuoropuhelu yritysten ja julkisen hallinnon välillä.

Suomen innovaatiojärjestelmää on kehitettävä poistamalla innovaatioiden kaupallistamisen ja investointien rahoituksen pullonkauloja sekä selkeyttämällä yritysten polkua ja tukipalveluja start-upista teollisen mittakaavan vientiyritykseksi. Julkinen innovaatio- ja vienninedistämisjärjestelmä koostuu useista toimijoista, joiden roolit ovat osittain päällekkäisiä sekä yrityksille epäselviä. Business Finlandin, ELY-keskusten, Finnveran, Teollisuussijoituksen, Ilmastorahaston, VTT:n ja Suomen Akatemian on oltava entistä paremmin tietoisia toistensa toiminnasta ja tavoitteista.

Team Finland -toiminta tarvitsee yhteiset tavoitteet ja selkeämmän tavoitteellisen ja tuloshakuisen johtamisen mallin. Yrityksellä on oltava yksi kontaktihenkilö, joka ohjaa ja auttaa asioimisessa eri toimijoiden kanssa. Julkisessa innovaatiojärjestelmässä on jaettava riskiä nykyistä rohkeammin mm. kehittämällä uusia oman pääoman ehtoisia rahoitusmalleja. Yritysten kasvu- ja innovaatorahoitusta sekä tähän sopivia rahoitusvälineitä on lisättävä. Kunnille on annettava nykyistä laajemmat elinkeino- ja työllisyyspolitiikan välineet tuomalla niille esimerkiksi nykyisiä ELY-keskusten työkaluja.

KASVUYRITYSPOLKU KOKOAA TOIMIJAT YRITYKSEN TUEKSI

Suomen vahvempi kasvu ja tuottavuus tulevat suurelta osin yritysten kasvun ja investointien kautta. SDP haluaa, että yrityksille tarjotaan selkeä kasvupolku. Yrityksille tarjottavien palveluiden ja tukijärjestelmän on toimittava yrityslähtöisesti ja muodostettava polku yksinyrittäjyydestä kansainväliseen kasvuun – ei niin, että yrittäjä asioi vuorotellen jokaisen viranomaisen kanssa ja selvittelee tukijärjestelmien mahdollisuuksia. Yritykselle on saatava yksi Team Finland -kontaktihenkilö, jonka kanssa asiointi eri viranomaisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisesti on sujuvaa ja tuloksellista. Kasvupolun varrelle kootaan myös yksityisiä toimijoita, jotka tukevat yrityksiä esimerkiksi kansainvälistymisen rahoituksen, rekrytointien ja osaamisen vahvistamisen kanssa.

Kestävä kehitys edellyttää ilmastonmuutoksen ja luontokadon pysäyttämistä. Tämä tarkoittaa suurta muutosta tuotantoon ja kulutukseen. Suomen tulee olla edelläkävijä tässä muutoksessa. Elinkeinoelämän ilmastotiekartat osoittavat, että tulevaisuuden kestävä teollisuus kaikilla toimialoilla nojaa fossiilittoman sähkön tuotantoon. Esimerkiksi vetytalous ja akkuala edellyttävät kehittyäkseen luotettavaa näkymää fossiilittoman sähkön saatavuuteen.

Yhteiskunnan sähköistyminen ja vetytalouden syntyminen edellyttävät jopa sähkön tuotannon kolminkertaistamista Suomessa. Esimerkiksi tuulivoimalla tuotettuna tarpeen täyttäminen tarkoittaisi nykytuotannon 20-kertaistamista. Käytössämme on oltava kaikki päästöttömät ja kestävät sähköntuotantomuodot. Tämän kaltainen energialoikka onnistuu vain yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyössä edellyttäen valtiolta selkeää tavoitteen asettelua, pitkäjänteisyyttä ja johtajuutta.

Vuosittain tarvittavien miljardiluokan investointien riskien pienentämiseksi julkisen sektorin on tarvittaessa korjattava markkinapuutteita osallistumalla omistajana investointien toteutumiseen. Yksityisen ja julkisen toimijan yhteisissä yhteishankkeissa pystytään myös kerryttämään tarvittavaa osaamista suurten hankkeiden suunnittelusta ja läpiviennistä. Osaamisen lisäksi

energia-alan pullonkaulan muodostaa kaavoitus, jonka sujuvoittaminen on tärkeää.

Luova talous työllistää normaaliaikana yli 100 000 suomalaista. Kulttuurin työllisyysvaikutukset ovat ilmeisiä. Kulttuuri on jo itsessään työvoimavaltainen ala, mutta se luo työtä myös ympärilleen. Esimerkiksi suhde matkailuun on erittäin tiivis, ja kulttuurilla on iso merkitys koko Suomen maabrändille. Kulttuuripolitiikassa ei olekaan kyse vain teattereista, museoista tai konserteista, vaan hyvinvointia, osallisuutta ja taloudellista lisäarvoa tuottavasta toiminnasta, johon yhteiskunnan on järkevää panostaa pitkäjänteisesti.

Korona on kuristanut luovia aloja ja erityisesti esittävän taiteen aloja poikkeuksellisen kovasti. Monet kulttuurialojen työntekijät ovat olleet kokonaan ilman töitä ja siten ilman toimeentuloa pandemian alusta lähtien. On tärkeää, että kulttuurialoille saadaan aikaan nopeasti tarvittavat tukitoimet akuuttiin kriisiin avuksi niin, että pystymme sekä auttamaan toimijoita pahimman yli, mutta samalla luomaan tulevaisuushorisonttia, jolla luodaan toivoa ja myös estetään alan osaajien siirtyminen pois alalta.

Pidemmällä aikavälillä kulttuurilla tulee turvata riittävä rahoitus, joka painottaa saavutettavuutta ja kaikkien kulttuurillisia oikeuksia. Pitkän aikavälin tavoitteenamme on, että valtion budjetista vähintään yksi prosentti kohdennettaisiin kulttuurin rahoitukseen.

Lisäksi luovan talouden tulevaisuuteen on panostettava suunnitelmallisesti. Luovien alojen erikoisuutena on aineettomiin oikeuksiin perustuvien tuotteiden monistaminen, mikä näkyy esimerkiksi peliteollisuuden menestyksessä. Kun jokin peli, sovellus tai vaikkapa elokuva lähtee myymään, tulot voivat kasvaa huomattaviksi ilman nousevia tuotantokustannuksia. Tästä syystä useat länsimaat ovat voimakkaasti panostaneet luovan talouden kehittämiseen ja tässä kilpailussa myös Suomen on oltava mukana.

Suomessa on kehitettävä luovien alojen rahoitusasemaa sekä liiketoiminta-, kansainvälistymis- ja johtamisosaamista sekä parannettava toimialojen tilastointia ja vaikuttavuustutkimusta. Myös kansallinen tapahtumainfra on saatava kuntoon ja tuettava erityisesti 1000-2000 hengen tapahtumatilojen rakentumista.

KULTTUURIALOJEN RAHOITUS ON TURVATTAVA

Akuutin kriisin osalta kulttuurialojen ahdinkoon on löydettävä ratkaisu nopeasti ja tuki on saatava perille vielä kevään 2021 aikana. Pidemmällä aikavälillä kulttuurin rahoitus on turvattava, veikkausvoittovarojen ole-

tetusta vähenemisestä huolimatta. SDP:n tavoitteena on, että valtion budjetista vähintään yksi prosentti kohdennetaan kulttuurin rahoitukseen.

KOTIMAINEN MATKAILU JA PALVELUT LUOVAT TYÖTÄ JA ELÄMYKSIÄ

Korona on kurittanut matkailu-, ravintola- ja palvelualoja rajusti. Sekä rajoitukset että varovaisuus ovat vaikuttaneet alan toimeentuloon, työllisyyteen ja tulevaisuuden näkymiin huolestuttavalla tavalla. Jo ennen koronaa Suomen matkustustase – eli se kuinka paljon suomalaiset matkustajat kuluttavat ulkomailla verrattuna siihen miten paljon ulkomaiset matkustajat kuluttavat Suomessa – oli 2 miljardia negatiivinen.

Osana jälleenrakennusta on luotava suomalaiselle matkailu-, ravintola- ja palvelualoille kehitysnäkymä, jossa sekä korjataan koronan aiheuttamia haavoja että katsotaan pidemmälle tulevaan. Suomen matkustustasetta on tasoitettava voimakkaasti vuoteen 2030 mennessä.

Sitoudutaan tutkimuksen, tieteen ja tuottavuuden investointeihin

Uusi kasvu ja elinkeinopolitiikka vaativat uudenlaista sitoutumista tutkimukseen, tieteeseen ja digitalisaation kehitykseen.

Koulutus ja tutkimus sekä kehitysrahoitus tulee sitoa uuden fossiilittoman talouden teollisuusstrategiaan ja toisaalta lähivuosien elvytykseen. Näin luodaan edellytykset uusien toimialojen kehitykselle. Tavoitteena on oltava T&K-investointien kasvattaminen 4 prosenttiin vuonna 2030. Jo 2020 alusta toteutetusta korkeakoulujen perusrahoituksen kehysnostosta ja indeksin palauttamisesta on pidettävä kiinni ja aloituspaikkoja lisättävä tarvelähtöisesti osana elvytystä. Korkeaan osaamiseen ja sen mahdollistamaan uuden luomiseen ja innovaatiokulttuuriin on panostettava yhtenä taloudellisen elvytyksen merkittävänä osana.

PARLAMENTAARINEN SITOUTUMINEN TKI-TOIMINNAN NOSTOON 4 % BKT:STA 2030 MENNESSÄ JA RAHOITUSTIEKARTAN LAATIMINEN

SDP haluaa kutsua kaikki eduskuntapuolueet työhön, jossa tavoitteena on varmistaa ylivaalikautinen sitoutuminen TKI 4 % BKT:sta 2030 -tavoitteen saavuttamiseksi. Innovaatiopolitiikka ja -rahoitus on ollut poukkoilevaa, ja siten olemme luoneet epävakautta innovaatiotoimintaan toimijoiden näkökulmasta. Innovaatiotyö on pitkäjänteistä ja sen merkitys on laaja-alaisesti ymmärretty sekä yhteiskunnassa että myös

eduskuntapuolueiden keskuudessa.

Onnistuneella innovaatiotoiminnalla voimme Suomessa luoda kestäväää kasvua, nostaa tuottavuutta, vauhdittaa vientiä ja lisätä työllisyyttä.

Kriisi on ollut harppaus myös julkisen hallinnon toiminnalle. Julkisia palveluita on tehostettava ja niiden laatua parannettava. Tämä luo parempia toiminta-edellytyksiä myös yrityksille. Julkisten palveluiden digitalisaatiota on edistettävä vahvasti samalla kuitenkin huolehtien palvelujen saatavuudesta niille, jotka eivät kykene sähköisiin palveluihin itsenäisesti käyttämään. Julkisten palvelujen laatu paranee ja rahaa säästyy, kun niitä tarjotaan toimivina sähköisinä etäpalveluina tai yhteispalvelupisteissä. Tämä edellyttää investointeja niin tietojärjestelmien kyberturvallisuuteen kuin osaamiseen. Julkisen hallinnon tulee vahvistaa omaa osaamistaan tietojärjestelmistä, jotta laadukkaita tietojärjestelmiä voidaan hankkia ja kehittää edullisemmin. Keskeiset tietojärjestelmät tulee pitää omassa hallinnassa ja omistuksessa.

Yhteiskunnan digiloikan täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää nykyistä vahvempaa digi-, data- ja kyberturvallisuuspolitiikkaa, joka sekä turvaa että hyödyttää kansalaisia, yhteiskuntaa ja maailmaa laajemmin.

Tarvitsemme lisää yrittäjiä ja yrityksiä

Suomen tulee tavoitella asemaa maailman parhaana virtuaalisena yrittäjien toimintaympäristönä. Niin kansainvälisten uusien yrittäjien ja sijoittajien houkuttelu Suomeen (Virtual Finland) kuin kotimaisen yrittäjyyden ja yritysten määrän lisääminen on otettava tavoitteeksi.

Aloittavista yrityksistä 6-7 % onnistuu kasvamaan vähintään kohtuullisesti seuraavan kolmen vuoden aikana. Kasvuyrityksillä on välitön työllisyysvaikutus. On tärkeää, että yksinyrittäjyyden edellytyksiä ja asemaa vahvistetaan sekä ensimmäisen työntekijän palkkaamista helpotetaan ja siihen kannustetaan edelleen osana jälleenrakennusta.

UUSIA TYÖLLISTÄVIÄ YRITYKSIÄ SUOMEEN

Suomessa on noin 292 000 yritystä, joista 93 % on alle 10 hengen mikroyrityksiä, 6,8 % alle 249 henkilöä työllistäviä pk-yrityksiä ja 0,2 % yli 250 henkilöä työllistäviä suuryrityksiä. Kuluneen 2000-luvun ajan uudet työpaikat Suomessa ovat syntyneet pääasiassa pk-yrityksiin.

Yrittäjyystoimien tavoitteena on kasvattaa yritysten määrää 10 000 yrityksellä vuoteen 2025 mennessä. Tavoitteena on, että näistä noin puo-

let on suomalaisten perustamia ja noin puolet ulkomaalaisten Suomeen perustamia yrityksiä. Ulkomaalaisten yritysten Suomeen tulon prosesseja sujuvoitetaan ja markkinointia tehostetaan tänä vuonna alkavalla Virtual Finland -palvelukokonaisuudella, mikä mahdollistaa uusien yritysten houkuttelun aikaisempaa sujuvammalla ja nopeammalla tavalla. Rahoitus tulee RRF-ohjelmasta (EU:n elpymis- ja palautumistukiväline) (9 MEUR).

Kasvu vaatii osaavan työvoiman

Tavoitteet elpymisestä ja uuden elinkeinopolitiikan rakentamisesta eivät voi toteutua ilman merkittäviä panostuksia koulutukseen sen kaikilla tasoilla. SDP:n näkemyksen mukaan on painotettava rakenteellisia uudistuksia, jotka kehittävät koko koulutusjärjestelmää suunnitelmallisesti, kuten oppivelvollisuusiän laajennus.

Korkeakoulupaikkojen lisäys on keskeistä koulutustason nostamiseksi. Eri-tyisesti toiselta asteelta valmistuneiden ja muiden pääsykokeisiin valmistautuvien hakeutuminen korkeakouluihin on selkeästi vaikeutunut koronaviruksen tuomien poikkeusolojen johdosta. Tämä luo lisätarvetta korkeakoulutuksen aloituspaikkojen lisäykselle ja siihen kohdennetulle rahoitukselle. Nämä lisäykset tulee kohdentaa yhteiskunnan ja työmarkkinoiden osaamistarpeiden kannalta tärkeille aloille. Meidän on pidettävä kiinni koulutuksen maksuttomuudesta.

Jatkuvan oppimisen uudistus on entistä tärkeämpi elpymisen ja jälleenrakennuksen näkökulmasta. Nykyisellään koulutusta on liian vähän ja se kasautuu jo valmiiksi koulutetummalle työvoimalle. Aikuisväestön koulutus- ja osaamistason nosto on tärkeää, jotta talouden käynnistyessä Suomi pysyy kansainvälisessä kilpailussa mukana ja työllisyys vahvistuu. Erityisesti huomio pitää kiinnittää koulutuksessa aliedustettujen ryhmien mahdollisuuksiin kouluttautua. Jatkuvan oppimisen uudistamisen parlamentaarista työtä pitää jatkaa ja sen tavoitteiden tulee olla kunnianhimoisia.

Työvoimakoulutus on tärkeä työkalu työikäisen väestön osaamisen kehittämisessä ja se vaatii lisäpanostuksia. Lisäksi tarvitaan joustavia ja nopeita koulutusmuotoja, joilla työikäiset voivat ylläpitää ja kehittää osaamistaan. Työnantajien vastuuta työntekijöiden osaamisen kehittämisestä on syytä lisätä. Jokaisella työntekijällä on oltava oikeus kehittää ja uusintaa omaa osaamistaan työuran aikana niin, että jokaisen kyky kohdata muutoksia vahvistuu. Korona on nopeuttanut tarvetta kehittää kansalaisten ja viranomaisten taitoja. Taitoja tarvitaan niin työelämässä kuin vapaa-ajalla. Lisään-tyntä etätö, yhteydenpito läheisiin, asiointi viranomaisten kanssa verkon yli vaativat uudenlaista osaamista, jossa monella on puutteita. Digitaalisia taitoja

sekä sähköisten palveluiden käyttömahdollisuuksia pyritään kohentamaan julkisen, yksityisten sekä kolmannen sektorin yhteistyössä toteutettavilla digitikupalveluilla.

Uudistetaan työmarkkinoita

Kestävän kasvun pyrkimyksissä on otettava huomioon myös työelämän muutos ja työmarkkinoiden uudistumisen tarpeet. Viime vuosikymmenten ilmiöt työelämän sirpaloitumisesta työn muotojen muutokseen ja alustatalouden kaltaisiin ilmiöihin ovat luoneet työmarkkinoille sekä vapautta että turvattuutta. Työntekijöiden väliset erot ovat kasvaneet, kun samalla työpaikalla toinen työntekijä voi olla vakituksessa työsuhteessa ja toinen vuokratyöntekijä nollasopimuksen piirissä.

Yhteiskunnallisen tasa-arvon ja kestävä tuottavuuden kasvun näkökulmasta työelämän muutoksessa on pystyttävä myös suojaamaan ja turvaamaan työntekijöitä nykyistä paremmin. Suomi ei voi kilpailla halpuuttamalla työnte-koä tai turvaverkkoja purkamalla. Meidän kilpailuvalttimme on oltava osaava työvoima, joka toimii vakaassa ja luotettavassa toimintaympäristössä sopien.

SDP on sitoutunut työllisyyden edistämiseen ja työllisyysasteen nostamiseen. Meidän tulee löytää keinot yhä useamman saamiseen mukaan työmarkkinoille. Työllisyysasteen nostamisessa on siirrettävä katsetta entistä enemmän kohti työvoiman kysyntää, eli uusien työpaikkojen luomista. Jälleenrakennuksen onnistumisen mittari onkin uusien työpaikkojen syntymisen määrä ja työllisyysasteen kasvu.

Vastuullinen elinkeinotoiminta on paitsi välttämätöntä hyvinvoinnin varmistamiseksi, se myös luo suomalaisten yritysten kilpailukyvyn uudessa fossiilitomassa taloudessa. Yritysvastuun tulee koskea ekologisuuden ohella myös työntekijöiden oikeuksia ja muita ihmisoikeuksia. Se tervehdyttää taloutta ja parantaa myös suomalaisten vastuullisten yritysten kilpailukykyä. Suomen tulee edistää aktiivisesti reilua kilpailua ja kauppaa koskevia uudistuksia niin kotimaassa kuin kansainvälisesti.

SDP on sitoutunut etsimään keinoja muun muassa alipalkkauksen ja muiden työntekijöiden oikeuksien loukkausten estämiseen esimerkiksi hallinnollisten sanktioiden avulla. Samoin SDP kannattaa ammattiliitoille itsenäistä kanneoi-keutta työsuhteisiin, tasa-arvoon ja muuhun yhdenvertaisuuteen liittyvissä asioissa. Ammattiliitto ei tällöin tarvitsisi valtakirjaa tai erillistä lupaa työntekijöiltä ajaessaan heidän asioitaan oikeudessa.

Monipaikkainen työ avaa tulevaisuudessa uusia työnte-ke- misen tapoja. Etätö osana normaalia työnte-koä mahdollistaa monia muutosmahdollisuuksia. Etä-työn avulla työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen mahdollistuu paremmin,

työmatkaan käytetty aika ja taloudellinen panos pienenee, ympäristökuormitus vähenee, toimistotilan pienempi tarve mahdollistaa uutta tilankäyttöä ja pienentää organisaatioiden kustannuksia. Etätyö myös mahdollistaa liikkuvamman työtavan ja muuttaa asumisen tarpeita.

Etätyö ei kuitenkaan ole mahdollinen kuin osassa ammatteja eikä se ole paras mahdollinen tapa jokaisessa työsuhteessa. Siksi on tärkeää, että työelämäkehityksessä etätyö nähdään yhtenä mahdollisuutena, joka ei kuitenkaan saa viedä työntekijältä hänen oikeuttaan vaikuttaa omaan työpaikkaansa ja työoloihinsa tai leikata ansiokehitystä. Jokaisella tulee olla oikeus vapaa-aikaan ja yhteiskunnan turvaverkkoon muuttuvissa elämäntilanteissa.

PERUSTETAAN VÄLITTÄJÄ – OTETAAN KAIKKI MUKAAN TYÖMARKKINOILLA

Suomen tulevaa kasvua uhkaa myös pula työikäisestä, osaavasta työvoimasta. Riittävän työvoiman tarjoamiseksi on hyödynnettävä entistä paremmin myös osatyökyiset työntekijät, joita Suomessa on arviolta 50 – 60 000. Haluamme perustaa uuden erityistehtävayhtiön tarkoituksena palkata merkittävä määrä osatyökyisiä työmarkkinoille työehtosopimusten ehtoja noudattaen. Tämä on historiallinen muutos, jossa Suomessa muiden pohjoismaiden tavoin halutaan tarjota kaikille reitti työmarkkinoille ja osaksi työyhteisöjä.

Uuden yhtiön tehtävänä olisi tukea osatyökyisten työkyvyn kehittämistä ja osoittaa heille työpaikkoja erityisesti palvelualoilta siten, että alentunut työkyky korvataan työnantajalle valtion varoista. Tähtäämme merkittävään työllisyysvaikutukseen, pidemmällä aikavälillä 10-20 000 työlliseen vuodessa. Työ on kaikkien oikeus ja siihen on annettava entistä tasa-arvoisemmat edellytykset.

Välittäjä Oy vaatii kunnollisen rahoituksen kehysriihessä, jotta tämä tavoite voidaan saavuttaa.

VARAUTUMINEN TULEVAAN

Varautumalla ennaltaehkäistään kriisien syntymistä, luodaan valmiudet ja kyvyt toiminnalle kriisien aikana ja nopeutetaan kriiseistä palautumista. Suomalaisen kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallin vahvuus on, että se kattaa kaikki yhteiskunnan tasot ja tahot. Valtionhallinnon, viranomaisten, elinkeinoelämän, maakuntien ja kuntien lisäksi yliopistot ja tutkimuslaitokset, järjestöt, yhteisöt ja yksilöt muodostavat kokonaisturvallisuuden verkoston, jossa tietoa voidaan jakaa, yhteisiä tavoitteita voidaan asettaa ja yhteistyöhön voidaan sitoutua joustavasti.

Kriisin keskelläkin meidän on jo analysoitava tulevia tarpeita. Varautumisen kehittämiseksi tarvitsemme tarkan arvion siitä, missä yhteiskuntana onnistuimme ja missä olisi kehitettävää. On tärkeää, että selvitykset tehdään tutkijoiden ja asiantuntijoiden toimesta. Samalla on yhtä lailla tärkeää käydä aiheesta laaja kansalaiskeskustelu, jotta tulevilla toimilla on yhteinen ja jaettu oikeutus.

Terveysturvallisuutta kehitettävä

Suomalaisessa terveysturvallisuuden varautumisessa on havaittu aukkoja, jotka pitää täyttää. Kriisivalmiuksia ja terveysturvallisuudesta vastaavien hallinnonalojen yhteistoimintaa on arvioitava ja tarvittaessa sen toimivuuden takaamiseksi on tehtävä uudistuksia. Myös THL:n resursseja on saatujen kokemusten pohjalta kehitettävä. Tämä vaatii asiantuntijaselvityksen kriisin aikaisesta toiminnasta akuutin tilanteen helpottettua.

Kotimaiseen lääketieteen tutkimukseen ja erityisesti rokotetutkimukseen on panostettava suunnitelmallisesti. Suomessa on käynnistettävä uudelleen kotimainen rokotetuotanto. Sen toimintaedellytysten turvaamisessa valtiolla on merkittävä rooli.

Kriisit edellyttävät EU:n laajuista yhteistyötä

Suomen on oltava aktiivisesti mukana EU:n yhteisen terveysturvallisuuden ja

lääketieteen tutkimuksen kehitykseen tähtäävässä työssä. Suomen intressissä on varmistaa EU:n yhtenäisyys, uskottavuus ja toimintakyky myös tulevisissa poikkeustilanteissa. Yhteinen etumme on EU:n ja euroalueen vakaus sekä mahdollisimman nopea elpyminen ja paluu toimiviin sisämarkkinoihin.

Suomen tulee olla aktiivisesti mukana EU:n laajuisissa keskusteluissa tuleviin kriiseihin varautumisesta. Tulevat eurooppalaiset tai globaalit kriisit eivät välttämättä liity tartuntatauteihin, vaan ne voivat koskettaa esimerkiksi digitaalista infrastruktuuria, ruokahuoltoa, välttämättömyystarvikkeiden saatavuutta tai ympäristöä ja ilmastoa. EU-tasolla tuleekin rakentaa uudenlaista varautumista kokonaisvaltaisen huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden käsitteiden kautta. Unionin neljän vapauden turvaaminen pitkällä aikavälillä edellyttää, että terveys- ja muiden kriisien ehkäisemiseksi käytössä on riittävällä tavalla suunniteltuja hätätilamenettelyjä esimerkiksi sisärajoilla.

EU:ssa tulee uudelleen tarkastella kriisitilanteiden huoltovarmuusyhteistyön, yhteishankintojen, sisärajapolitiikan, sisämarkkinoiden, kauppapolitiikan, talous- ja elpymispolitiikan sekä terveyssektorin varautumista ja päätöksenteon rakenteita. Kriisiajan yhteydenpitoa, tiedonvaihtoa ja koordinaatiota EU:n jäsenvaltioiden sekä toimielinten kesken on parannettava.

Lainsäädäntöä ja kriisivalmiuksia on parannettava

Kansallinen varautuminen kriisitilanteeseen on ulotettava hallinnon eri tasoille ja kriisivalmiutta on ylläpidettävä suunnitelmallisesti.

Poliittisten päätöksentekijöiden ja virkakoneiston yhteistyö pandemian aikana on pääsääntöisesti toiminut hyvin, mutta järjestelmässä on havaittu myös puutteita ja kankeuksia. Liian paljon aikaa on jouduttu käyttämään lainsäädännön reunaehtojen pohtimiseen kriisinhoitoon keskittymisen sijaan. Lisäksi varautumissuunnitelmat ovat olleet paikoin vajanaisia tai vanhentuneita. On arvioitava koko valtionhallinnon toimien tehokkuutta ja sama arviointi on tehtävä myös muiden viranomaisten toiminnasta pandemian aikana. Pandemian jälkeisessä varautumissuunnittelussa on tärkeää pitää mielessä, että tulevat kriisit ovat todennäköisesti jotain aivan muuta kuin nyt koettu. Uuden pandemian mahdollisuuteen on varauduttava, mutta suunnittelussa on ennakoitava erilaisten kriisien mahdollisuudet. Tulevaisuuden uhat liittyvät virusten ja muiden tautien ohella muun muassa erilaisiin kyberuhkiin, luonnonmullistuksiin tai johonkin täysin ennakoimattomaan.

Kriisiä seuraavassa selvitystyössä tulee pureutua havaittuihin puutteisiin ja niiden osalta on pystyttävä muutoksiin nopeasti. Lainsäädännön osalta on tarpeellista avata erityisesti valmiuslaki ja tartuntatautilaki tarkasteluun vielä tämän vaalikauden aikana. Lakeja on uudistettava parlamentaarisesti.

Akuuttien lainsäädäntöuudistusten lisäksi on käytävä laaja yhteiskunnallinen ja puolueiden välinen keskustelu yhteiskunnan johtamisen kokonaisuudesta. Pandemia on korostanut niitä haasteita, joiden olemassaolosta on tiedetty jo pitkään.

SIILOISTA SUORITUSKYKYYN

Valtionhallinnon siiloutuminen ja hallinnonrajat ylittävän yhteistyön kankeus rasittaa yhteiskunnan uudistumista myös normaaliaikoina. Koko julkisen hallinnon tulisi toimia yhdessä asetettujen tavoitteiden edistämiseksi, eikä yhdessä asetettujen tavoitteiden pidä antaa kaatua tai hidastua hallinnollisiin esteisiin tai yhteistyön vaikeuksiin. On tarpeen käydä keskustelua koko johtamisjärjestelmän uudistamisesta. Tällainen rakenteellinen uudistus ei tapahdu nopeasti. Se on kuitenkin aloitettava jo mahdollisimman pian, jotta pidemmällä aikavälillä yhteiskuntamme päätöksentekorakenteet ovat kestäviä.

Vahvat kunnat, toimivat alueet

Häiriötilanteet tapahtuvat aina jonkin kunnan alueella. Kunnat ennaltaehkäisevät toimillaan onnettomuuksia, auttavat kuntalaisia tulemaan toimeen pitkäkestoissa tilanteissa, edistävät häiriötilanteista palautumista ja ennaltaehkäisevät ihmisten syrjäytymistä. Ne vaikuttavat suoraan useisiin turvallisuustekijöihin kuten asumisen ja lähiympäristön turvallisuuteen, liikkumiseen ja infrastruktuurin kuntoon yleensä.

Kunnat myötävaikuttavat avoimilla viranomaiskäytännöillä, läpinäkyvällä päätöksenteolla ja läpinäkyvällä kuntademokratialla luottamuksen syntymiseen suomalaisen yhteiskunnan toimivuutta ja ihmisoikeuksien loukkamattomuutta kohtaan. Toisin sanoen kuntien toiminnalla vaikutetaan myös koettuun turvallisuuden tunteeseen.

Talous vaikuttaa oleellisesti kuntien kykyyn kohdata kriisit ja selviytyä niistä. Koronapandemia on vaikeuttanut monen jo ennestään vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olleen kunnan asemaa. Hallitus on tukenut kuntia poikkeuksellisen voimakkaasti ja pystynyt vakauttamaan tilannetta. Tulevaisuuden kannalta on kuitenkin keskeistä, että kunnat ja muodostuvat hyvinvointialueet ovat vakaita, vahvoja ja taloudellisesti kestäviä.

Kuntien riittävä rahoitus on turvattava järjestelmän ylläpitämiseksi. Myös kuntien henkilöstön lomautukset ja irtisanomiset voidaan välttää, kun taloustilanne on vakaa. SDP:n tavoitteena on kuntien perusrahoituksen

saaminen tasolle, jolla kunnat selviävät tehtävistään.

Infrastruktuuriin (tiet, siltarakenteet, vesijohtoverkostot, rakennettu ympäristö) kohdistuva korjausvelka muodostaa turvallisuuteen liittyvän riskin. Vesihuollon rapautuminen kasvattaa häiriötilanteiden riskiä ja teiden huono kunto lisää liikennevahinkoja sekä viranomaisten vasteen heikkenemistä. Infrastruktuurin ja verkostojen ylläpitäminen edellyttää riittävän ajoissa tehtyjä suunnitelmia ja resursointia.

Paikallisiin turvallisuusuhkiin ja hyvinvoinnin riskeihin liittyvä ennaltaehkäisevä työ kytkeytyy vahvasti kuntien varautumiseen. Erityisiä kysymyksiä ovat syrjäytyminen, osattomuus, segregatio, väkivalta, asumisen ja liikku-
misen turvallisuus sekä väestöryhmistä haavoittuvassa asemassa olevien turvallisuus. Alueet, joissa segregatio eli eriytyminen on riski, tarvitsevat vahvaa tukea. Väestön ikärakenteen muutos ja vanhenevan väestön lisääntyminen tulee paikallisen turvallisuuden näkökulmasta ottaa huomioon erityisesti asumisen turvallisuudessa sekä alueiden suunnittelussa, mm. esteettömyyttä lisäämällä.

Alueuudistus muuttaa paikallista ja alueellista varautumista. Jokainen toimija, hyvinvointialueet, kunnat, liikelaitokset ja yhtiöt ovat lähtökohtaisesti velvollisia varautumaan vastuullaan olevien tehtävien osalta. Poikkeusolojen aikana, kuten esimerkiksi vaarallisen tartuntataudin leviämisen estämisessä, organisaatioiden välinen yhteistyö korostuu entisestään. Myös pelastuslaitosten rooli kuntien ja alueiden varautumisen tukemisessa tulee varmistaa.

Resurssien ja elinvoiman vajavaisuus muodostaa uhan palveluiden jatkuvuudelle, infrastruktuurin säilymiselle sekä samalla koko suomalaisen yhteiskunnan kokonaisturvallisuudelle. Alueuudistuksen yhteydessä on varmistettava, että niin alueet kuin myös kunnat ovat uudistuksen jälkeen riittävän elinvoimaisia toimijoita huolehtimaan niille kuuluvista velvoitteista.

JÄLLEENRAKENNUKSEEN TARVITAAN MEITÄ KAIKKIA

Tässä ohjelmassa on esitetty SDP:n tiekarttaa koronapandemian jälkeiseen jälleenrakennukseen. Tavoitteena on mahdollisimman nopea toipuminen ja sen jälkeen yhteiskunnan vahvistaminen tulevien kriisien varalle. Emme halua toistaa vanhoja virheitä, vaan rakentaa uutta kasvua kestävästi, tulevat sukupolvet huomioiden ja koko yhteiskunta mukana pitäen.

Jälleenrakennuksen suunnittelu ei ole kuitenkaan yhden puolueen työtä. Vahvemman Suomen ja uuden kasvun rakentamiseen tarvitaan mukaan vahva kansalaisyhteiskunta, poliittiset puolueet, virkeä elinkeinoelämä ja tiedemaailma. SDP haluaa jatkaa jälleenrakennuksen tiekartan hahmottelua tulevana kuukausina ja vuosina. Toivomme siihen mukaan kaikkia. Vain yhdessä voimme rakentaa entistä vahvemman ja kestävämmän Suomen.

